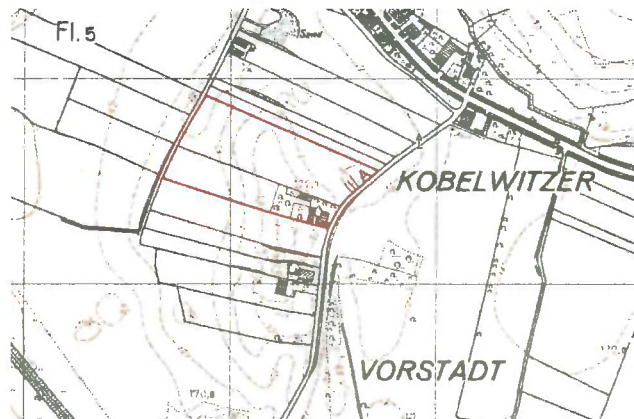

<p>GEZ</p> <p>479</p>	<p>KARTA ADRESOWA ZABYTKU</p>		<p>3. Miejscowość</p> <p>Kędzierzyn-Koźle</p>
<p>1. Nazwa</p> <p style="text-align: center;">Cmentarz komunalny</p>		<p>2. Czas powstania</p> <p style="text-align: center;">1941 r.</p>	<p>4. Adres</p> <p>ul. Cmentarna, dz. nr 2347, 2348, 2349/1, obręb Koźle</p>
<p>7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>			
			<p>6. Formy ochrony</p> <p>W strefie W ochrony archeologicznej ustalonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Kędzierzyn-Koźle przyjętym uchwałą Nr IX/98/2003 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 22 maja 2003 r.</p>
<p>1. Krzyż w pld.-wsch. części cmentarza (zdzj. 1) 2. Najstarszy nagrobek (zdzj. 2) 3. Nagrobek poświęconych żołnierzom polskim (zdzj. 3) 4. Nagrobek Stanisława Kamińskiego z Trembowli (zdzj. 4) 5. Widok na aleje (zdzj. 5) 5. Lokalizacja i kierunki zdjęć na mapie z oznaczeniem granic cmentarza.</p>			

8. Historia, opis i wartości

Cmentarz założono na przedmieściu Koźła (*Kobelwitzer Vorstadt*) w 1941 r. z inicjatywy kozielskiej parafii rzymskokatolickiej. Pod urządzenie nekropolii zakupiono teren zabudowany częściowo gospodarstwem rolnym, z którego do czasów dzisiejszych zachował się starodrzew, dziś znajdujący się w części pld.-wsch. cmentarza. Granice cmentarza w jego pierwotnej formie oznaczono na załączonej poniżej mapie Grundkarte 6510-R 5576-H Koseł 1938 r. obrazującej ówczesne podziały geodezyjne. Po zakończeniu II wojny światowej cmentarz był nadal użytkowany, nagrobki niemieckie sukcesywnie zastępowaly nagrobki polskie. W kolejnych latach cmentarz powiększono o kolejne parcele w kierunkach północnym i południowym.

Cmentarz położony jest na pld. od układu urbanistycznego Koźła. W części ujętej w WEZ posiada on nieregularną formę, całość ogrodzona jest ogrodzeniem kamiennie-betonowym. Nekropolie na osi pld.-płd. przecina aleja główna od której odchodzą alejki boczne. Pierwotny podział na osiem kwater zatarł się z czasem, obecnie jest ich 12, przy czym jedna zabudowana jest kaplicą i obiektami służącymi utrzymaniu cmentarza. Kwatery są nieregularne, mają różną wielkość, w części tworzą całość z kwaterami części nie będącej przedmiotem ochrony. Po obu stronach zabudowanej kwatery kilka egzemplarzy starodrzewu. W granicach nekropolii znajdują się pojedyncze nagrobki z lat 40., najstarszym odnalezionym jest nagrobek Marii Stephan z 1945 r. Przy głównej reprezentacyjnej alei znajdują się m. in. 2 groby poświęcone polskim żołnierzom uczestnikom kampanii wrześniowej (rejestr zabytków nr 152/87 z 2.06.1987 r.) oraz poległym żołnierzom I Armii Wojska Polskiego w 1945 r. (rejestr zabytków nr 151/87 z 2.06.1987 r.), a także Aleksandrowi Popowiczowi. Jednym z ciekawszych jest nagrobek Stanisława Kamińskiego budowniczego z Trembowli z 1949 r. Wśród materiałów, z których wykonano nagrobki, dominuje granit, a także terazzo, szczególnie popularne w pierwszych powojennych dziesięcioleciach. Na uwagę zasługuje fakt, że cmentarz (raczej w częściach nowszych) jest miejscem pochówku lokalnej społeczności romskiej, których nagrobki cechują się niecodziennymi i nierzadko monumentalnymi formami.

Bibliografia

Karta ewidencyjna cmentarza, Wiesława Czarnogłowska, 1984
R. Nowacki, Cmentarze Kędzierzyna-Koźła, Kędzierzyn-Koźle 1994
Kędzierzyn-Koźle. Monografia miasta, pod red. E. Nycza i S. Senfta, Opole 2001
R. Żabicki, Dawne i nowe historie 900-letniego grodu Kosła – miasta Koźła, Kędzierzyn-Koźle 2013

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Cmentarz jest ogrodzony wtórnym ogrodzeniem kamiennie-betonowym w stanie dobrym. Choć historyczny podział na kwatery zatarł się i zmiany te wydają się nieodwracalne, to zachowała się główna aleja na osi pld.-płd. Zachowany jest również w części starodrzew, niegdyś stanowiący część gospodarstwa. Drzewa głównie dęby, z posuszem w koronach, wymagają zabiegów pielęgnacyjnych. Spośród najstarszych i najcenniejszych nagrobków, liczne znajdują się w złym stanie i wymagają pilnych zabiegów kamieniarskich czy stricte konserwatorskich.

Postulaty:

- cykliczna kontrola drzewostanu wraz z niezbędnymi zabiegami sanitarnymi,
- uzupełnienie ubytków w drzewostanie gatunkami analogicznymi do występujących (dęby, graby, topole),
- ekspozycja krzyża w pld.-wsch. części cmentarza poprzez wycinkę otaczającej go ścielnie zieleni,
- renowacja najstarszych nagrobków,
- sporządzenie dokumentacji ewidencyjnej cmentarza.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 1.07.2022 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków